

Region Gotlands konstsamling

Fastställt av regionstyrelsen

Framtagen av regionstyrelseförvaltningen

Datum 2025-09-30

Gäller från 2025-11-01

Ärendenr RS 2024/2162

Version [1.0]

© Saadia Hussain/bildupphovsrätt 2022

Bildtext: Utsnitt av konstprojekt till skolmatsal, ett arbete tillsammans med elever på Södervärnskolan.

Region Gotlands konstsamling

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte.....	4
1.3 Om dokumentet	4
2. Styrning	5
2.1 Mål	5
2.2 Riktlinjer och kriterier	5
2.2.1 Riktlinjer	5
2.2.2 Kriterier inför urval	6
2.3 Lagar och övriga styrdokument.....	6
3. Ansvar och roller	7
3.1 Övergripande ansvar för konstsamlingen	7
3.2 Medelstilldelning	7
3.3 Försäkring.....	7
3.4 Tvister	7

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Alla människor har rätt till konstupplevelser. Den offentliga konsten tillhör oss alla och bör därmed göras tillgänglig för alla. Konsten rymmer berättelser om olika tider och ideal, och är en väg till kunskap om oss själva, samhället och världen. Konst i offentliga miljöer ger en möjlighet att stanna upp i vardagen och reflektera. Den kan väcka vår fantasi, kreativitet och idérikedom. Göra oss berörda, stimulerade eller provocerade.

Att beställa och köpa in konst är en viktig uppgift för den offentliga sektorn. Konsten skapar kulturella, ekonomiska och hälsofrämjande värden. För att hantera konsten krävs sakkunskap och ansvar för att förvalta den.

Region Gotlands konstsamling initierades 1956 och Gotland var därmed den första kommunen i Sverige att använda sig av enprocentsregeln för konst i offentliga miljöer. Regeln innebär att en procent av bygg- och anläggningsbudgeten avsätts för konstnärlig gestaltning. Verken som skapas ingår därefter i konstsamlingen. Utöver detta köps konstverk årligen in för att komplettera samlingen.

I dag består samlingen av cirka 5 800 konstverk i olika tekniker och material som måleri, textil, fotografi, grafik och skulptur. Verken är daterade från sent 1800-tal fram till i dag. I samlingen finns ett stort antal konstnärer representerade och deras verk är tillgängliga för en stor publik. Konsten finns på centrala platser i vår livsmiljö, till exempel på gator och torg, i skolor, i vårdmiljöer och på arbetsplatser. Konsten bidrar till identitetsskapande av rum och fungerar som landmärke och inspiration i samhällslivet.

Samlingen omfattas dels av konstnärlig gestaltning i offentlig miljö, som är beställd och skapad för den specifika platsen, ofta i eller utanför offentliga byggnader. Dels finns det i samlingen lös konst, som är flytt- och utbytbar. Urvalet speglar vår gemensamma identitet och historia. Därmed är samlingen också en del av vårt kulturarv.

Konstnärlig gestaltning syftar till att skapa bra och stimulerande miljöer för människor att leva och verka i. Som grund finns tanken om ett demokratiskt samhälle där så många som möjligt får tillgång till konsten och dess förmåga att skapa mening.

”Konsten bidrar till att synliggöra en historia och en framtid som är invånarnas. Den förknippas med platsen snarare än med ekonomiska villkor och politiska direktiv.”

Ur publikationen - I det gemensamma rummet, Statens konstråd

Den offentliga konsten är en del av vår gestaltade livsmiljö.

1.2 Syfte

Dessa mål och riktlinjer gäller för den offentliga konsten inom Region Gotlands konstsamling och styr hanteringen av denna, dvs upphandling, inköp, förvaltning och tillgängliggörande av offentlig konst.

Dokumentet är ett komplement till *Mål och riktlinjer för konstnärlig gestaltning vid uppförande av offentliga byggnader och anläggningar inom Region Gotland* som antogs 2019 och beskriver hanteringen inom enprocentsregeln.

Dokumentet *Mål och riktlinjer för Region Gotlands konstsamling* utgår ifrån rekommendationer från Konstnärernas Riksorganisation, Riksantikvarieämbetet, Statens konstråd och skriften *Offentlig konst, Handbok för kommunala beställare, 2024 ISBN: 978-91-527-9278-0*.

1.3 Om dokumentet

Mål och riktlinjer för Region Gotlands konstsamling gäller från 2025-11-01. Dokumentet revideras vid behov. Uppföljning sker årligen.

2. Styrning

Dokumentet relaterar till den regionala utvecklingsstrategin samt styrs av aktuell kulturplan.

Vägledande är också *Politik för gestaltad livsmiljö* (Prop. 2017/18:110) som antogs av riksdagen 2018. Politikens övergripande mål är att stärka frågornas genomslag i samhället och därmed bidra till en långsiktigt hållbar och väl gestaltad livsmiljö.

2.1 Mål

Regionfullmäktiges mål för den konstnärliga gestaltningen i regionens offentliga miljöer gäller även för regionens konstsamling, se *Mål och riktlinjer för konstnärlig gestaltning vid uppförande av offentliga byggnader och anläggningar inom Region Gotland*.

Regionstyrelsens mål inom kulturområdet ska gälla som övergripande mål för den konstnärliga gestaltningen i offentliga miljöer, på anläggningar och i byggnader där uppdragen ingår i den regionala offentliga verksamheten.

Den offentliga konsten ska planeras i dialog mellan sakkunniga för konst, berörd personal, arkitekt och projektledare. Vidare ska konsten planeras med beaktande av den rumsliga miljön och med den konstnärliga kvalitén högst prioriterad.

Den offentliga konst som anskaffas ska ge utrymme för strömningar inom den samtida bildkonsten. Ett mångsidigt utbud avseende konstverkens teknik, formspråk och uttryck ska eftersträvas så att de färdigställda gestaltningarna kan bemöta alla människors behov av konstupplevelser. Vid inköp av offentlig konst ska mångfalds-, genus- och jämställdhetsperspektiv beaktas så att en god balans uppnås.

Den offentliga konsten ska vara tillgänglig för alla.

2.2 Riktlinjer och kriterier

2.2.1 Riktlinjer

Den offentliga konsten ska:

- placeras i Region Gotlands verksamheter och i offentliga rum.
- vara tillgänglig i offentliga miljöer där människor lever, arbetar och bor.
- klassas som en del av det moderna kulturarvet och förvaltas i enlighet med Riksantikvarieämbetets (RAÄ) riktlinjer.
- planeras i dialog mellan sakkunniga för konst, berörd personal, arkitekt och projektledare.
- planeras med beaktande av den rumsliga miljön och med den konstnärliga kvalitén högt prioriterad.
- placeras med en för verket god skyddszon.
- ge utrymme för strömningar inom den samtida bildkonsten.

2.2.2 Kriterier inför urval

- Ett mångsidigt utbud avseende konstverkens teknik, formspråk och uttryck ska eftersträvas så att de färdigställda gestaltningarna kan bemöta människors behov av konstupplevelser.
- Konsten ska ha verkshöjd inom konstbegreppet, liksom unikat av konsthantverk eller unik design för offentlig miljö.
- Konsten ska tillföra samlingen nya perspektiv av vikt och uppfylla syftet att tillgängliggöras för allmänheten.
- Konsten ska svara mot behov hos prioriterade verksamheter efter inventering och samlad behovsprövning.
- Barnrättsperspektivet ska beaktas så att barns rätt till konst och konstupplevelser särskilt prioriteras.
- Förvaltningskostnaden för konsten ska beaktas och vara försvarbar i samband med nyförvärv. Ett aktivt och realistiskt val av material samt placering med omsorg kan vara avgörande för konstens underhållskostnader.
- Gåvor och donationer till konstsamlingen ska prövas dels enligt regionstyrelsens delegationsordning, dels mot kriterierna ovan före beslut om mottagande.
- Gåvor eller donationer direkt till verksamheter ska ej placeras i offentliga rum utan föregående beslut om mottagande till konstsamlingen.
- Inköp av konst, utöver beställningsuppdrag, ska företrädesvis göras från samtida, professionella konstnärer och främst via gallerier, konsthallar och konstmuseer.
- Verk i Region Gotlands konstsamling bör vara licensierade via Bildupphovsrätt i Sverige (BUS) genom ett årligt avtal.
- Konstnärens yrkesroll och arbetsvillkor ska beaktas och behandlas i enlighet med riktlinjer från konstnärernas riksorganisation (KRO).

2.3 Lagar och övriga styrdokument

Region Gotlands konstsamling ska även ta hänsyn till:

- Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
- Lag (2016:1145) om offentlig upphandling
- Jordabalk (1970:994)
- Kulturmiljölag (1988:950)
- Miljöbalk (1998:808)
- Plan- och bygglag (2010:900)
- Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
- Diskrimineringslag (2008:567)
- Region Gotlands Riktlinjer - Jäv och andra intressekonflikter

3. Ansvar och roller

3.1 Övergripande ansvar för konstsamlingen

Region Gotland har ägaransvar och regionstyrelseförvaltningen har processansvaret för att förvalta och tillgängliggöra regionens konstsamling. Processen drivs genom kultur- och fritidsavdelningen. Region Gotland ska förvalta, det vill säga vårda, hantera och tillgängliggöra regionens konstsamling. Regionen kan uppdra förvaltningsansvaret åt extern part. Rutiner och arbetsprocesser beskrivs i dokumentet *Hantering av offentlig konst - Region Gotlands konstsamling*.

3.2 Medelstildelning

En procent av budget i varje bygg- och anläggningsprojekt avsätts för konstnärlig gestaltning och hanteras av kultur- och fritidsavdelningen.

Dessutom hanterar regionstyrelseförvaltningens kultur- och fritidsavdelning tilldelade medel gällande:

- uppdrag kring förvaltning
- planerat underhåll
- inköp av konst till regionens konstsamling

3.3 Försäkring

Regionstyrelseförvaltningens, Kultur- och fritidsavdelning ansvarar för att konstsamlingen är försäkrad genom avtal med försäkringsbolag. Konsten ska vara försäkrad var den än befinner sig (i depå, på sin ordinarie placering, under transporter och vid utlån).

3.4 Tvister

Juridiska tvister hanteras i samråd med regionjurist. Vid tvist eller konflikt ska konstnären upphovsrätt till konstverkets ursprungliga utseende vara det värde som väger tyngst ur förvaltningsperspektiv.